

КЫРГЫЗ-ТҮРК "МАНАС" УНИВЕРСИТЕТИ
Инженердик факультет факультети
Экологиялык инженердиги бөлүмү
Курстун программасы

www.manas.edu.kg

Курстун коду	Курстун аты (Кыргызча)	Курстун аты (Түркчө)	Семестр	Апталык саат	Кредит	ЕКТС
CEV-105	ОРГАНИЗМ ЖАНА ЧӨЙРӨ	ORGANİZMA VE ÇEVRE	1	1 + 0	1	2

Курстун деңгээли	Бакалавр
Курстун түрү	Талаптуу
Курстун мугалими	Ага окутуучу док. Кубат КЕМЕЛОВ
Курстун тили	Кыргызча
Жардамчылар	-
Аудитория	MFFB 302
Курстун максаты	Экология билим багыты боюнча факториалдык экология жөнүндө жалпы түшүнүк берүү.

Колдонулуучу адабияттар

Колдонулуучу адабияттар	Адабияттын түрү
1 "Организм и среда. Факториальная экология" О. Л. Воскресенская, Е. А. Скочилова, Т. И. Копылова, Е. А. Алябышева, Е. В. Сарбаева. Йошкар-Ола, 2005	Китеп
2 Будыко М.М. Климат и жизнь, 1971.	Китеп
3 Дженбаев Б.М., Чоров М.Ж. Экология. Бишкек, 2001.	Китеп
4 Кулназаров Б.К. Кыргызстандын экологиясы. Бишкек, 2001.	Китеп
5 Молдобачаева А.Д., Карамолдоев Ж.Ж., Торобекова Т.А. Айлана - чөйрөнү коргоо курсу боюнча методикалык көрсөтмө. Бишкек, 2014.	Китеп
6 Мурсалиев А.М., Ниязов Т.З., Шамшиев А.Б. Жалпы экология. Бишкек, 2010.	Китеп
7 Мурсалиев А.М., Чоров М.Ж. ж.б. Жаратылышты коргоонун фундаменталдык негиздери. Бишкек, 2011.	Китеп
8 Мурсалиев А.М., Чоров М.Ж., Усенгазиева Г.С., Мурсалиев М.А. Экологиянын фундаменталдык негиздери: Окуу китеби Бишкек, 2013.	Китеп
9 Осмонов А.О. Основы геоэкологии. Бишкек, 1998.	Китеп
10 Одум Ю. "Экология". Т1,2. М. 1986.	Китеп
11 Реймерс Н.Ф. Экология (теория, законы, правила) 1994	Китеп
12 Федеров Е.К. «Экологический кризис и социальный прогресс» Гидрометеоздат, Л., 1977	Китеп
13 Экологический вестник Кыргызстана. 1997 - 2010. Бишкек - 2002.	Китеп

Жетишилчү жыйынтыктар

1	Тирүү жандыктардын жашоосундагы ар кандай факторлор менен аракеттешүүсүн жана алардын таасирлерин эске алуу менен бирге аларга кандай аяр мамиле жасаганды үйрөнүү
2	Жашоо чөйрөдөгү факторлордун түрлөрүн бөлүшүнүн аныктоону үйрөнүү
3	Абиотикалык факторлордун түрү организмдерге тийгизген таасирин аныктап билүү
4	Биотикалык факторлорунун өз ара байланыштарын аныктап өзгөчөлүктөрүнүн негиздеме жүргүзүүнү үйрөнүү
5	Антропогендик факторлорунун көп түрдүүлүгүн үйрөнүү жана адардын эволюциясына мүнөздөмө берүүнүн өздөштүрүү
6	Табигый жашоо чөйрөгө тирүү жандыктардын ыңгайланышуусун айырмалаганды үйрөнүү
7	Жасалма жашоо
8	Организмдердин жана чөйрөнүн жана байланышынын эволюциясын билүү
9	Организм жана чөйрөдөгү байланыштыгы пайда болгон негизги көйгөйдү ажыратып билүү

Курстун планы

Апта	Темасы
1. Апта	"Организм жана чөйрө" кириш.
2. Апта	Суу. Нымдуулук.
3. Апта	Суунун органолептикалык көрсөткүчтөрү. Суунун рН көрсөткүчү.
4. Апта	Суунун башка химиялык көрсөткүчтөрү.
5. Апта	Суунун микробиологиялык көрсөткүчтөрү. Сууларды тазалоо ыкмалары.
6. Апта	Жарык нуру. Температура фактору.
7. Апта	Эдафикалык факторлор.
8. Апта	Арасынак 1.
9. Апта	Антипропогендик факторлор. Атмосферанын кирдеши.
10. Апта	Оор металлдар. Нитраттар.
11. Апта	Өсүмдүктөрдүн чөйрө шарттарына чыдамдуулугу. Газга чыдамдуулук.
12. Апта	Тузга чыдамдуулук. Гипо- жана аноксияга чыдамдуулук.
13. Апта	Шаар ичиндеги бак дарактар. Жана алардын абалын баалоо.
14. Апта	Адам ден соолугу жана айлана чөйрө.
15. Апта	Арасынак 2
16. Апта	Айлана чөйрөнүн сапатын нормирлөө.

Баалоо

Баалоо каражаты	Саны (даана)	Үлүшү (%)	Жалпы үлүшү
Арасынак	2	40	40
Финал сынагы	1	60	60